

GÜNERİ İÇOĞLU'NUN ESERLERİNİN TURİZMİN METALAŞTIRILMASI KAPSAMINDA İNCELENMESİ
An Investigation About Commodification of Tourism in the Works of Güneri İÇOĞLU

Uğur KESKİN

Doç.Dr., Anadolu Üniversitesi, İşletme Fakültesi,
ugurkeskin@anadolu.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0003-2740-4120>

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi-Journal of Ağrı İbrahim Çeçen University Social Sciences Institute AİCUSBED 4/2, Ekim-October 2018 / Ağrı
ISSN: 2149-3006 e-ISSN: 2149-4053

Makale Türü- <i>Article Types</i> :	Araştırma Makalesi
Geliş Tarihi- <i>Received Date</i> :	14.05.2018
Kabul Tarihi- <i>Accepted Date</i> :	05.09.2018
Sayfa- <i>Pages</i> : 173-191	 10.31463/aicusbed.423376

<http://dergipark.gov.tr/aicusbed>

This article was checked by

 iThenticate

GÜNERİ İÇOĞLU'NUN ESERLERİNİN TURİZMİN METALAŞTIRILMASI KAPSAMINDA İNCELENMESİ

An Investigation About Commodification of Tourism in the Works of Güneri
İçoğlu

Uğur KESKİN

Özet

Mizah alanında çok sayıda eseri bulunan karikatürist Güneri İçoğlu, çizim ve yazılarını kitap olarak bir araya getirmiş ve bu makalenin yazıldığı tarihe kadar toplam 10 adet kitap yayınlamıştır. Bu makalede, İçoğlu'na ait kitaplar incelemeye konu edilmiştir. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışma, İçoğlu'nun kitaplarının içerik incelemesine dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında çizerin, turizmin metalaştırılması konusu üzerine betimlemiş olduğu anlatımlar ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Turizmin çeşitli alt alanlarında beliren metalaşma olgusuna yönelik, çizerin özgün bakışı üzerine değerlendirmeler yapılmıştır. Bu makale kapsamında yapılan betimsel anlatımlar, İçoğlu'nun yüzlerce karede ele aldığı konular içinden seçilmiş olan sınırlı sayıdaki örneği teşkil etmektedir. İçoğlu'nun çizimlerinin çok sayıda olması, onları belirli alt başlıklar altında kategorize etmeyi gerekli kılmaktadır. Söz konusu gereklilik doğrultusunda, turizmin çeşitli alt alanlarındaki metalaşma süreçlerinin eleştirildiği çizimlerin ayrıntılı bir dökümü yapılarak okuyucunun dikkatine sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Turizmin Metalaştırılması, Mizah, Güneri İçoğlu.

Abstract

The cartoonist Güneri İçoğlu, who has a large number of works in the field of humor, has brought his drawings and writings together as a book and published a total of 10 books as far as this article is written. In this article, the books belonging to İçoğlu were examined. This study, in which the qualitative research method was used, was carried out based on the contents examination of the books of İçoğlu. In the scope of the study, the narratives that the artist describes on the topic of tourism commodification are discussed in detail. Tourism has been evaluated on the artist's original point of view for the occurrence of commodification in various subfields. The descriptive narratives made within the scope of this article constitute a limited number of examples chosen from among the topics covered by İçoğlu in hundreds of frames. The large number of İçoğlu's drawings makes it necessary to categorize them under certain subheadings. In line with this requirement, a detailed breakdown

of the drawings in which the commodification processes of various subdomains of tourism are criticized are presented to the attention of the reader.

Keywords: Tourism, Commodification of Tourism, Humor, Güneri İçoğlu.

Giriş

Düşünme, gülme ve mizah yapma yetileri sadece insanlara özgü bir davranış olma özelliği taşımaktadır. Bu yönüyle mizah yapma, insanlığın başlangıcından günümüze kadar varlığını sürdüren bir eylem olarak belirginlik kazanmaktadır (Özer, 2007: 45). On altıncı yüzyıl düşünürü Kınalızade Ali Efendi, mizahın orta derecede olanının makbul olduğunu belirterek, normal ölçüleri zorlamadığı sürece mizahın, insanların gönlünü şen ve şakrak ettiğini ifade etmiştir. Kınalızade, mizahın; sahibini, etrafına kırgınlık verecek asık suratlılıktan ve büyüklenmekten uzak tuttuğunu ileri sürmüştür (Kınalızade, 2011: 65-66). Bu yönüyle görsel anlatımlar, olumlu ve olumsuz mesajları, alıcılara iletme konusundaki en etkili aktarım biçimleri arasında yer almaktadır. Görsel anlatımlar, etkin kullanıldıkları ölçüde, anlatılmak istenilen anlamlar da o denli derinlik ve tesir gücü kazanmaktadır (Sel ve diğ., 2016: 66).

İçoğlu, karikatürleri ve yazıları aracılığıyla turizm ile ilgili konuları sıklıkla ele almıştır. İçoğlu'nun "turizm" genel konusu içinde özellikle üzerinde durmuş olduğu bir konu vardır. O da "turizmin metalaştırılması" konusu olarak belirgin bir biçimde ön plana çıkmaktadır. Bu makalede, İçoğlu'nun külliyatı olarak ifade edilebilecek olan yayınlanmış bütün kitapları incelemeye konu edilmiştir. İncelemede, turizmin alt alanları olan tarih, kültür ve doğa turizmine yönelik bakış açıları değerlendirilmiştir. Literatürde, turizmin alt alanları olarak çok çeşitli sınıflandırmalara yer verilmektedir. Örneğin kültür turizminin de alt alanları olarak "kültürel miras turizmi, dark (hüzün) turizm, inanç turizmi ve etnik turizm" gibi alanlar tanımlanmaktadır (Tören, 2012: 550). Fakat bu çalışmada turizmin alt alanları arasındaki ayrımları gözetmek gibi öncelikli bir amaç belirlenmediği için; "tarih", "kültür" ve "doğa" turizmi genel çerçevesi içinde İçoğlu'nun bakış açıları üzerinde durulmuştur.

Turizm söz konusu olduğunda çoğunlukla olumsuz çizim ve anlatımlara yer verdiği için İçoğlu'nun eserleri eleştirel bir nitelik taşımaktadır. Buna karşın, İçoğlu'nun çizim ve anlatım karakterleri, mizah dünyasının belirgin bir çoğunluğunda gözlendiği üzere argo anlatımları değil, latif bir çizgiyi muhafaza etmektedir. Turizm teması içeren çizim ve anlatımlarında, sanatçı refleksleri (doğal olarak) ön plana çıkan İçoğlu'nun yaklaşımları ve dikkate değer birtakım belirlemeleri, turizmin akademik yönüne veri sağlayabilecek hususları da içeriğinde barındırmaktadır.

İçoğlu'nun özellikle çizimlerinde yer verdiği karakterlerin tutumları, jest ve mimikleri, okuyucuya vermiş olduğu direkt mesajlar ve dolaylı yollardan aktarmış olduğu mesajlar, belirli bir bütünün alt unsurlarını teşkil etmektedir. Karikatürlerindeki görsel unsurların tamamlayıcısı olan konuşma ve düşünce baloncukları, İçoğlu'nun asıl vurgulamak istediği hususları, yazıya dökmektedir. Toplumsal ve kişisel konularda okuyucuya mesaj verme amacı taşıyan anlatımlar,

genellikle çizimlerdeki bireyler arası diyaloglar aracılığıyla, alınması gereken kıssadan hisseler olarak belirginlik kazanmaktadır (Keskin, 2017: 2)

Literatür Özeti

Küreselleşme ve küreselleşeme ile ilişkilendirilen kavramlar, özellikle son yıllarda giderek artan bir şekilde tartışılmaya başlamıştır. Bu yönüyle küreselleşme ve beraberinde getirdiği süreçler, gündelik yaşamın her yönünü olduğu gibi, turizm ile ilişkili konuları da etkileyen, değişime sevk eden ve dönüştüren bir nitelik kazanmaya başlamıştır. Bu çalışmada, küreselleşme eksenli anlayışların, turizm sektörüne olan yansımaları olarak dikkat çeken “turizmin metalaştırılması” hususu tartışmaya konu edilmiştir. Çalışmanın kavramsal çerçevesi, aşağıdaki anlatım başlıkları altında ele alınmıştır.

Küreselleşme

En genel anlamıyla küreselleşme, dünyadaki toplumsal karşılıklı bağlılıklar ile değişimleri meydana getiren, arttıran, yaygınlaştıran ve yoğunlaştıran toplumsal süreçlerin çok boyutlu kümesini ifade etmektedir (Cebeci, 2011: 367). Sermaye, üretim ve tüketim kalıplarının kolayca yayılması, neo-liberal düşüncenin karşı konulamaz ve kaçınılmaz bir başarısı olarak algılanmaya başlamıştır. Bu gelişmeleri, teorik destek olarak kabul eden neo-liberal düşünce taraftarları; ekonomik, teknolojik ve yönetsel kaynaklardan beslenen dünya piyasalarının artan entegrasyon, liberalizasyon ve küreselleşmeye doğru bir gelişme gösterdiği fikrini benimsemişlerdir (Keskin, 2016: 157).

Küreselleşme, birbirleriyle bağlantılı iki sürecin etkileşimi aracılığıyla gelişim kaydetmiştir. Bunlar, küreselleşme ve küyerelleşme olarak belirginlik kazanan iki ilişkili süreci ortaya çıkarmıştır. Küreselleşme, dünyanın tek bir yer olduğuna yönelik artan bir anlayışı temsil ederken; küyerelleşme, yerel kültürlerin herhangi bir küresel-yerel ürünü yerel ihtiyaçlar, inançlar ve gelenekler bağlamında adapte etmesi ve yeniden tanımlaması olarak ifade edilmektedir (Çakmak ve Çelik, 2017: 420). Küyerelleşme, küreselleşmenin tek yönlü vurgulamalarına karşın, yerelliği bir adım daha ön plana çıkaran, yerel olanı değiştirmek suretiyle, yerelle birlikte dönüşüm sağlayan ve bu sayede yeni formlar üreten bir süreci ifade etmektedir. Bu makalenin konusu kapsamında değerlendirildiğinde, Türkiye turizm sektöründeki metalaşma/metalaştırılma sürecinin, hem küreselleşmenin hem de yerelleşmenin birbirleriyle sarmal bir etkileşimi doğrultusunda ortaya çıktığını ileri sürebilmek mümkün olmaktadır. Bunun da ötesine geçerek, söz konusu sürecin tek başına küreselleşme-küyerelleşme ayrımı kapsamında açıklanamayacak ölçüdeki çeşitli ayrım ve zıtlıklar barındırdığını ifade edebilmek mümkün görünmektedir. Buna karşın, söz konusu türden kapsamlı ayrımların ele alınması, mikroanalitik bir çalışma olan bu makalenin sınırlarını aşmakta ve daha kapsamlı diğer çalışmaların konusunu teşkil etmektedir.

Küreselleşmenin özellikle 1980 sonrasında sosyal bilimler alanında etkili bir konuma gelmesinin nedeni olarak; ilişkili sayılabilecek diğer bazı kavramların yetersiz kaldığı düşünölen olguları izah edebilme izlenimi vermekte oluşu, içinde bulunulan

dönemin ruh hâlini yansıması ve moda bir eğilim olarak kendisini cazip hâle getirmesinden kaynaklandığı ileri sürülmektedir (Bodur, 2004: 11). Söz konusu genel kamudan ve benzeri türden bütün tartışmalardan bağımsız olarak değerlendirildiğinde, küreselleşme kavramının kendi literatürünü oluşturduğu ve realitede de birçok konuyu açıklayabilecek kuramsal bir açılıma sahip bulunduğu hiçbir şüpheye yer vermeyecek şekilde görülebilmektedir. Bu makale özelinde düşünüldüğünde ise, turizmin metalaştırılması konusuna en azından çerçeve kavram olarak kapsamlı bir zemin teşkil etmekte olduğunu ifade edebilmeyi mümkün kılmaktadır.

Turizmin Metalaştırılması

Ulaşım ve haberleşme olanaklarının artmasıyla birlikte küreselleşme, buna bağlı olarak da ulusal ve uluslararası turistik hareketlilikte artışlar yaşanmıştır. Turizm, ülke ekonomilerinde belirgin roller üstlenmiş ve tarih, doğa ve kültür turizmi gibi alt alanlara ayrılmıştır. Turizm sektörü, önceleri sadece belirli bir kesimin spor, eğlenme ve dinlenme aracı olarak görülürken, yirminci yüzyılın ortalarından itibaren yaygınlaşarak küresel bir nitelik kazanmıştır (Yüksek, 2012: 86).

Özellikle 1980'li yıllardan itibaren tüketici, ürün ve paydaşlar açısından turizmin alt alanları olan tarih, doğa ve kültür turizminin kaynaklık etmiş olduğu olumlu ve olumsuz etkiler, akademik düzlemde ve uygulama alanında çeşitli tartışmaları gündeme getirmiştir. Bu nedenle, turizmin çeşitli alt alanlarının, turizm sektörünün doğrudan paydaşı olmayan bir taraf olarak mizah cephesinin bakış açısından ne şekilde algılandığını belirlemek, söz konusu alanlara farklı bir bakış açısını ortaya çıkarma bakımından önem taşımaktadır (Sel ve diğ., 2016: 67).

Literatürde uluslararası işletmecilik faaliyetlerinin tarihsel gelişim süreci, aşağıdaki dönemsel ayrımlara tabi tutulmaktadır (Koparal, 2014: 8-10). Bu dönemsel ayrımlar, turizm işletmeciliğinin ve turistik aktivitelerin farklılaşma biçimlerine ışık tutması bakımından açıklayıcı bir nitelik taşımaktadır. Turizm faaliyetlerini ilgilendiren söz konusu tarihsel ayrımları en genel hatlarıyla şu şekilde izah edebilmek mümkündür:

- Ticaret ve Sömürgecilik Dönemi: Hem ticaret hem de sömürgecilik dönemlerini kapsayan bütünleşik bir zaman dilimi olan on altıncı yüzyıl ve sonrasını ifade etmektedir. Bu dönemde çalışma yaşamıyla ilgili çeşitli anlayışlar temellenmiş, boş zaman aktiviteleri, tatil ve turizm gibi faaliyetler gündeme gelmeye ve uygulama alanları bulmaya başlamıştır.
- Ayrıcalıklar Dönemi: Birinci Dünya Savaşı'nın başlangıcı olan 1914 ile İkinci Dünya Savaşı'nın bitimi olan 1945 yılları arasında ifade etmektedir. Dış ticareti engelleyen sınırlamaların kaldırılmasıyla uluslararası işletme faaliyetleri artış göstermiştir.
- Uluslararası/Küresel Dönem: İkinci Dünya Savaşı sonrasında günümüze kadar süregelen dönemi ifade etmektedir. Özellikle dünya ekonomik bunalımı sonrasında itibaren dönemin ruhuna uygun olarak ortaya çıkan

Çalışma yaşamına ilişkin söylem ve eylemler, sonraki yıllarda da gelişme kaydetmeye devam ederek birtakım eklenti ve güncellemelerle günümüze kadar gelmiştir.

Genel anlamdaki uluslararası işletmecilik anlayışındaki dönemselliği ifade eden yukarıdaki üçlü dönemsel ayırım ile turizm literatüründe (Akoğlan Kozak ve ark., 2013) tanımlanan üçlü paradigmal dönemsel ayırım arasında benzerlikler bulunmaktadır. Zira Akoğlan Kozak ve arkadaşları, turizm alanındaki dönemselliği; modern öncesi turizm paradigması, modern turizm paradigması (on yedinci yüzyılda Avrupa'daki sanayileşme ile başlayan modernleşme süreci, yirminci yüzyılda tüm dünyaya yayılmıştır) ve post-modern turizm paradigması (1960 sonrasında artış kaydeden post-modern anlayışın, turizm alanına yansımaları) olarak açıklamışlardır. Sonuçta turistler, turizm sektörünün başlıca aktörleri arasında yer almakta ve uluslararası işletmecilik faaliyetlerine de konu olmaktadır. Sonuç olarak, açıklanan dnemselliklerin, birbirleriyle yakın ilişki içinde bulunan fakat açıklama biçimlerine sahip iki ayrı literatürde de birbirine benzer biçimde izah edildiği görülmektedir.

Ticaret ve sömürgecilik döneminden itibaren, çalışma yaşamı açısından boş zaman aktiviteleri, tatil ve turizm gibi faaliyetler gündeme gelmeye ve gelişme kaydetmeye başlamıştır. Bu dönemde, iş yaşamına (doğal olarak da dinlenme ve tatil anlayışına) yaşamına erken dönem çalışmaları 1810 yılından itibaren Robert Owen yürütmeye başlamıştır. Owen, rgtsel koşulların, çalışanlara uygun hâle getirilmesi konusunda araştırmalar yapmış, endüstri devriminin İngiltere'de kaynaklık etmiş olduğu olumsuz çalışma koşullarına karşı, kendi işletmelerinde çalışanlarına sunduğu insancıl çalışma koşullarının daha verimli sonuçlar verdiğini, bilimsel yöntemlerle ortaya koymuştur (Aytaç, 2000: 30-32). Söz konusu bilimsel çalışmaların düşünsel arka planı ise daha eskilere dayanmaktadır. Nitekim Jean Jacques Rousseau, alışanlara tanınması gereken boş zaman ihtiyacını ve bunun zorunlu bir sonucu olarak da boş zaman hakkını 1758 tarihli *d'Alambert'e Mektup* adlı yazısında şu sözlerle ifade etmiştir: "*Halkın, ekmeğini kazanmak için harcadığı zamandan başka zamanı yoksa yazık. Ekmeğini sevinçle yiyebilmesi için de zamanı olması gereklidir. Yoksa uzun süre ekmeğini kazanamaz olur. Halkın çalışmasını isteyen şu adaletli ve iyiliksever Tanrı, onun dinlenmesini de ister*" (Lafargue, 2009: 8).

Uluslararası/küresel döneme girildiğinde, öncelikle Batı lkelerinde olmak üzere giderek bütün dünya genelinde sermaye, üretim ve tüketim unsurlarının kolayca yayılabilme olanakları (kanalları) bulabilmesi yönündeki gelişmelerin yaşanması neticesinde uluslararasılaşma/küreselleşme olgusu ortaya çıkmıştır. Ekonomik, teknolojik ve politik kaynaklar da küreselleşmeyi destekleyen başlıca unsurlar haline gelmiştir. (Keskin, 2012: 182). Özellikle ekonomik ve teknolojik kaynaklar, otomasyon sisteminin yaygınlaşmasına, söz konusu yaygınlaşma ise üretilen ürünlerin emtialaşmasına (ticari mal hâline gelmesine) neden olmuştur. Bu dönemde ürünler (mallar) emtialaşma, hizmetler ise metalaşma sürecine girmiştir.

On yedinci yüzyılda yani ticaret ve sömürgecilik döneminin sürmekte olduğu dönemlerde "seçkin" (elite) kavramı, üstün kalitedeki malları tanımlamak için

kullanılmaktaydı (Bottomore, 1990: 7). Uluslararası/küresel döneme gelindiğinde ise, kapitalizmin o çok bilinen çarklarının istenilen ölçülerde işleyebilmesi için mal ve hizmetlerin talebinin kesintisiz ve sürdürülebilir bir şekilde sağlanmasının gerektiği anlaşılmaya başlamıştır. Söz konusu talebi canlı tutmak (var olan ürünlere olan talebi istenilen düzeyde tutmak, hatta mümkün olduğu ölçüde söz konusu talebi daha yukarılara doğru çekebilmek) ve yeni mal ve hizmetleri ortaya çıkarmak için gerekli reklam, kampanya ve tutundurma gibi araçlardan yararlanmak gerektiği ortaya çıkmıştır. Bunu sağlayabilmek için de mal ve hizmetlerin tüketiminin sadece seçkinlere özgü olmaktan çıkarılarak tabana yayılması, bu sayede kapitalizmin, söz konusu işleyiş sorununa çözüm sağlanması hedeflenmeye başlamıştır.

Bütün mal ve hizmet sektörlerinin (dolayısıyla da turizm sektörünün de) tüketime yönlendirilmesi olgusu, sadece arz yönlü yani sadece söz konusu mal veya hizmeti piyasaya sunanlar tarafından gerçekleştirilmemiştir. Talep tarafında bulunan tüketici tekil bireyler de iletişim olanaklarının artması sayesinde, sunulan mal ve hizmetleri daha fazla talep eder olmaya başlamışlardır.

Hizmet sektöründe yaşanan ve günümüzde de artan oranda yaşanmakta olan metalaşma sürecini Roney (2002: 11), küreselleşme ve postmodernizmin üretim/tüketim anlayışı ekseninde tartışmıştır. Roney, temel bir çıkarımda bulunarak, dünyada dolaşan unsurların sadece sermaye ve tüketim malları olmadığını, dünyayı dolaşan turistlerin de yeni dünya düzeninin bir parçası olduğunu ifade etmiştir.

Uluslararasılaşma ve küreselleşme, günümüzde reddi mümkün olmayan bir olgu olarak gündem teşkil etmektedir. İnsan hareketleri ise küreselleşmenin en görünür yüzlerinden biri olarak belirgin bir nitelik sergilemektedir (Bauman, 2016; Appadurai, 2008). Bauman'a (2000) göre turist; istediği zaman, istediği yerden istediği yere gidebilen, küreselleşmenin nimetlerinden faydalanan kişi olarak belirgin bir ayrıma sahip bulunmaktadır. Kitle turizmi, turizmi evrenselleştirmiş ve bu anlamda kültürel değerleri önemli ölçüde tüketmiştir. Küreselleşme sürecinde, turist profilindeki yapısal değişiklikler, turistik faaliyetlere yönelik talep artışı ve yerel halk ile turistler arasındaki yoğun etkileşim, toplum yapısında kültürel değişimleri de hızlandırmıştır (Kırlar Can ve diğ., 2017: 266)

Yukarıda açıklanan gelişmelerin kaçınılmaz bir sonucu olarak, günümüz turizm faaliyetleri metalaşma süreci içine girmiş bulunmaktadır. Zira ulaşım olanaklarındaki gelişmeler (karayolları ve demiryollarının yaygınlaşması, sivil havacılığın gelişmesi) ve teknolojik ilerlemeler, seyahati özendirerek maliyetleri düşürmüştür. Bu da ölçek ekonomilerine olanak sağlamış (Roney, 2002: 12) ve diğer birçok sektörde olduğu gibi, turizm sektörünün de metalaştırılması sorununu gündeme getirmiştir. Seyahatname ve kültür araştırmaları gibi konularda kitapları bulunan Hint asıllı yazar İdris Şah, turizmin metalaştırılmasının olumsuz sonucunu şu sözlerle ifade etmiştir (1997: 21): Turist, başlangıçta ziyarete değer olan bir yere giden kişidir. Turistlere yeterince maruz kalan yerliler ise o yerden nefret etmeye başlamaktadırlar.

Bu çalışmada, turizmin metalaştırılması sorunu, İçoğlu'nun bakış açısı doğrultusunda açıklanmıştır. Yapılan açıklamalar, İçoğlu'nun çizim ve anlatımlarının betimsel olarak aktarılmasının yanı sıra, çizerin ele almış olduğu konular üzerinde yorum ve değerlendirmeleri de beraberinde getirmiştir.

İçoğlu ve Eserleri Hakkında Genel Bilgiler

Karikatür ve yazılarını çeşitli mizah dergilerinde yayımlayan İçoğlu, "Dumur Detayları" köşesiyle tanınmıştır. Aktif çizer ve yazarlığını hâlen devam ettirmekte olan İçoğlu, İstanbul'un çeşitli sorunlarını farklı bir perspektiften yorumlayarak kendi mizah dilini oluşturmuştur. Güldürmekten çok okurunu tinsel bir vurguyla birlikte düşünmeye sevk eden bu çizgiler, uzun yıllar dergilerde ilgiyle takip edilmiştir (Memiş ve Yarış, 2010: 168).

İçoğlu'nun, çizimleri genellikle tek bir kareden değil, yaklaşık 8-10 kareden oluşan tam sayfa karikatürlerden meydana gelmektedir. Tek kare çizimleri ise sayfa hacmi büyüklüğündeki kapsamlı çizimler (geniş perspektifli şehir çizimleri, yaşam kesitlerinin aktarıldığı ayrıntılı çizimler gibi) olarak ön plana çıkmaktadır (Keskin, 2017: 3).

Çalışmanın Amacı, Yöntemi ve Sınırlılıkları

Bu makalede, karikatürist ve mizah yazarı olan İçoğlu'nun eserlerinde turizmin metalaştırılması konusuna eğildiği çizim ve anlatımlar ele alınmıştır. Bir diğer deyişle makalede, İçoğlu'nun eserlerindeki (tek denekli araştırma metoduna uygun olarak) turizmin metalaştırılması konusu incelenmiştir. Makalenin kuramsal bölümünde, turizmin metalaştırılması konusunun teorik izahı yapılırken, bu konunun kavramsal çerçevesinin yanı sıra düşünsel arka planı da ele alınmıştır. Bu makalede yapılan teorik anlatımların sonrasında; İçoğlu'nun eserlerinde (kitaplaştırdığı yazı ve çizimlerinde), turizmin metalaştırılması teması ile doğrudan ilişkili anlatımları yorumlanarak değerlendirilmiştir.

Bu alışma, İçoğlu'na ait olan ve arşiv niteliğindeki birincil kaynak eserlerin incelenmesi olarak yürütölmüştür. Nitel analiz yönteminin benimsendiği bu çalışmada, içerik incelemesi tekniği kullanılmıştır. Çalışmanın kapsamı, İçoğlu tarafından kitap hâline getirilmiş olan birincil kaynak eserler olarak belirlenmiş ve sınırlandırılmıştır.

Görsel anlatım türlerinden biri olan karikatürlerde yazı karakteri olarak çoğunlukla büyük harf kullanılmaktadır. Bu genelleme, Güneri İçoğlu'nun karikatür kitapları için de geçerlidir ve çizer, çizimlerdeki konuşma ve düşünce baloncuklarında büyük harf kullanımını tercih etmiştir. Büyük harf kullanımı, bazı yayın mecralarında "bağırma" ve benzeri olumsuz anlamlara gelebilmektedir. Bu makalede, İçoğlu'nun kitaplarından yapılan doğrudan alıntıların tamamında, harf kullanımını konusunda aslına uygun olarak aktarım yapılmış büyük harf kullanılmıştır.

İçoğlu'nun Eserlerinde Turizmin Metalaştırılmasına Yönelik Anlatımlar

İçoğlu, maddi ve manevi kaynakların sürdürülebilirlik anlayışıyla çelişen bir biçimde tüketilmesini, çizim ve yazılarıyla eleştirmiştir (Keskin, 2017: 5). Özellikle tarih, doğa ve kültür turizmine konu olan maddi ve manevi kaynakların, kapitalist

anlayış doğrultusunda, dolayısıyla da sürdürülebilirlik yaklaşımıyla kesinlikle örtüşmeyecek bir biçimde tüketime konu edilmesi hususu, İçoğlu'nun yazı ve çizimlerine sıklıkla yansımıştır. Turizmin metalaştırılması ile ilgili olarak ortaya çıkan söz konusu yansımalar, aşağıdaki anlatımlar aracılığıyla aktarılmıştır.

Turizmin Metalaştırılmasına Yönelik Olumsuz Vurgulamalara Başvurulan Çizim ve Anlatım Örnekleri

İçoğlu, bu makalenin çerçeve konusu olan kapitalist üretim mantığını ve üretilen ürünlerin emtialaştırılması sürecine ilişkin bir anısını şu şekilde nakletmektedir (İçoğlu, 1999: 35):

Bir dönem, bazı işletmeler iki litrelik gazozları oldukça düşük fiyatlara satıyordu. Dayanamadım bizim semtteki laz bakkala gittim ve şaşkınlığımı dile getirdim.

- Bu fiyatlara kocaman meyveli gazoz çok ucuz, ne oldu böyle?
- Ne olacak daa, çapitalizum oldu. Çapitalizum bu işte. Rekapet ediyiler. Ali'den alayum, Velu'ye vereyum. Ondan da döner para. Şimdu benum 450 çeşut malum var, 20'sinu ucuza satsam, fiyatı kirsam zarar mi ederum? 20 malin fiyatunu indirurum, öbür mallara da bindirurum. Böyle şey olur mu yahu? Mecburen işin içunde olsak da gönlümüz razı deyuldur. Dedi laz bakkal.

Yukarıdaki anlatım, tüketimi özendirmeye yönelik olan pazarlama anlayışının en küçük ölçekli işletmelere kadar ne şekilde sirayet etmekte olduğunu göstermektedir. İçoğlu'nun anlatımlarında zaman zaman yer vermiş olduğu bu tür olumsuz örnekler aracılığıyla okuyucularının farkındalıklarını artırmayı amaçlamadığı anlaşılmaktadır (Keskin, 2017: 6). Yukarıdaki aktarma ve anlatımlar, bu makalede üzerinde durulan metalaşma/emtialaşma sorunsalını açıklamış, aşağıdaki aktarma ve anlatımlar ise makale özelinde ele alınan turizmin metalaştırılması konusuna odaklanmış, bu sayede de genelden özele doğru bir anlatımın gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır.

Yüksek lisans eğitimini Sanat Tarihi alanında yapan İçoğlu, özellikle kültür turizmi, tarih, arkeoloji ve klasik sanatlar ile ilgili alanlarda yapmış olduğu çizimlerini *Firavunun Laneti* (1997) ve *Firavunun Laneti İkslarc* (2000) adlı kitaplarında toplamıştır. Dolayısıyla bu iki kitap, turizmin metalaştırılması konusunu işleyen çizimlerin yer aldığı bir arşiv niteliği taşımaktadır. Söz konusu iki kitapta yer alan onlarca karikatürü betimleyerek aktarmak mümkün olmadığı için, belirli bazı çizimler örneklem olarak aşağıda betimlenmiş, İçoğlu'nun kitaplarında yer alan diğer çizim ve anlatımların ayrıntılı dökümü ise Tablo 1'de okuyucunun dikkatine sunulmuştur.

Resim 1'deki çizimde İçoğlu'nun Gönül Adamı karakteri, deniz sahiline yakın ormanlık bir alanın yandığına (kasıtlı olarak yakıldığına) tanık olmaktadır. Gönül Adamı, kasıtlı olarak çıkarılan söz konusu orman yangınının, ağaçların yok edildiği yerlere turistik otellerin inşa edilmesi amacıyla gerçekleştirilmiş olduğu öngörüsünde bulunarak şunları söylemektedir (İçoğlu, 2016: 68):

GÖNÜL ADAMI: HEYHAT, CANIM ORMANLAR KÜL OLDU GİTTİ, YENİ FİDANLARA BAK HELE!.. YANAN ORMANLARIN YERİNE YİNE OTEL PROJELERİ EKMiŞLER... SENEYE YEŞERİR BİNALARIN DEMİR FİLİZLERİ!..

Resim 1: Deniz Sahilindeki Ormanlık Alanların Kasıtlı Olarak Yok Edilerek Turistik Tesis Yapımına Zemin Hazırladığını Anlatan Bir Çizim

Resim 2'deki çizimde, tarihi bir alan betimlenmektedir. Birçok tarihi kalıntının bulunduğu bu alanda bireyler piknik yapmakta ve tarihi yapılara zarar vermektedirler. Karikatürde ön planda betimlenen iki erkek karakterin tarihi eser olan bir lahde vermiş oldukları zarar, eser üzerindeki şekil değişiklikleri ve çatlaklardan anlaşılmaktadır. Bireylerin sergilediği bu bilinçsiz ve kayıtsız tavırlar, çizim karesinin sol altında yer alan heykelin gözünden yaş gelmesine neden olmaktadır. Tarihi alanlara yönelik tahrip edici bilinçsiz ve kayıtsız tavrın sadece çizimin ön planında yer verilen karakterler ile sınırlı olmadığı anlaşılmaktadır. Zira çizimin arka planında yer verilen diğer çizim karakterleri de aynı tarihi alan içinde benzer bir tahripkâr tutumu sergilemektedirler. Bu durum ise genel bir toplumsal olumsuzluğu işaret etmektedir. İkili arasında geçen diyalog şu şekilde gerçekleşmektedir (İçoğlu, 1997: 14):

ERKEK KARAKTER 1: ULA SONUNDA ŞU DAŞLARIN Bİ FAYDASINI GÖRDÜK... ESKİ UYGARLIKLAR HAKKATEN BAŞKAYMIŞ BE!.. BUGÜNKÜ MEZARLARIN HANKISINDA BEYLE MANGAL SEFASI YAPABİLİN?..

ERKEK KARAKTER 2: ÇEVİR ÇEVİR!

Resim 2: Turistik Mekânlardaki Tarihi Eserlerin Bilinçsizce Tahrip Edilmekte Olduğunu Anlatan Bir Çizim

Resim 3'teki çizimde, Antik Yunan mitolojisinde yarı insan yarı at görünümüne sahip kentaurların (kentaurlar) betimlenmektedir. Çizimdeki Kentaurlar karakteri, tarih geçmişine bakıldığında turistik bir bölge olarak karikatürize edilen bu çizim karesindeki çağdaş bir işletmeci tarafından yabancı turistlere adeta bir meta gibi sunulmaktadır. Kentaurlar karakteri, bu olumsuz tablo karşısında şu sözleri dile getirmektedir (İçoğlu, 2000: 63):

KENTAURLAR KARAKTERİ: MODERN OLMALI, ÇAĞA AYAK UYDURMALIYLIŞIM... KENTAURLARIM ULAN BEN, MİTOLOJİK YARATIĞIM... KİMSE DE DEMİYO Kİ; TEBRİK EDERİM ÇAĞLAR ÖNCESİNDEN BU ZAMANA NASIL KALABİLDİN?... TURİSTLERE GÖSTERİ YAPIP GÜLDÜRMEK Mİ LAN MODERNLİK?... ÖLEYDİM DE BU GÜNLERİ GÖRMESEYDİM... YÜZYILLARIN YARATIĞINI İKİ DAKKADA BİTİRİP TÜKETTİNİZ, DAHA DA BİRŞEY DEMİYORUM...

Çizim karesinin sağ alt kısmında betimlenen çağdaş bir turizm işletmecisi ise Kentaurlar karakterinin kınama, yazıklama ve esef dolu sözlerine kayıtsız kalmakta ve şu sözlerle karşılık vermektedir:

TURİZM İŞLETMECİSİ KARAKTERİ: AFERİN OĞLUM KENAN... BAK OLAY BU İŞTE, BU KADAR... BAŞARDIN KOÇUM!..

Resim 3: Mitolojik Karakterlerin Ticari Meta Olarak Görülmesini ve Bu Şekilde Turistlere Sunulmasını Eleştiren Bir Çizim

Resim 4'teki çizimde yaşlı erkek karakteri (dede), genç erkek karakterine (torun) karşı kızgın ve öfkeli bir şekilde seslenmektedir (öfkeli oluşu; sözlerine, konuşma baloncuğunun şekline ve sağ elinin hareketine yansımaktadır). Dede karakteri; torununa, kendilerinin köklü bir aileden geldikleri gerçeğini hatırlatmaktadır. Torun karakteri ise, bölge turizminin canlanmasıyla birlikte, aile geçmişinden yadigâr olarak intikal etmiş bulunan ve tarihi nitelikteki kişisel kullanım eşyalarını ticari meta olarak turistlere satışa sunmaktadır. Çizim karesinin ön planında betimlenen bu davranış, olumsuz bir örnek olarak eleştiriye konu edilmektedir. Çizim karesinin sol tarafında ve arka planda ise seyyar satıcı bayan karakter, üretmiş olduğu el işi işlemlerini yer tezgâhında turistler için satışa sunmaktadır. Geleneksel bir zanaat olarak nitelenebilecek el işi işlemeciliğinin metaleştirilerek turizme konu edilmesini betimleyen bu arka plan çizimi, ön plandaki torun karakterinin davranışına göre görelî olarak daha makul bir durum gibi gözükmeyle birlikte, tarihi mekânlara gelen turistlere karşı ortaya konulan görüntü ve ülke imajı/temsili bakımından her iki durum da kabul edilebilir olmaktan uzak durmaktadır. Dede, torun ve turist karakterleri arasındaki konuşmalar şu şekilde gerçekleşmektedir (İçoğlu, 1997: 54):

DEDE KARAKTERİ: AH ULEN MERKEP TORUN AH!.. ECDADIMIZ ÇAKICI EFE BU DAĞLARDA ÇAKICI OLDU, SEN DE TURİZLERE TAKICI OLDUN!.. VARIMIZI YOĞUMUZU SATAR DURURSUN!..

TURİST KARAKTERİ: HOW MUCH?

TORUN KARAKTERİ: DEDE GİT ŞURDAN YAA!.. DEVİR PAZAR DEVRİ!.. KAZANÇ DEVRİ... HA, NE?.. YES MADAM, TEN DOLARS!..

Resim 4: Aile Geçmişinden İntikal Eden Tarihi Nitelikteki Kişisel Kullanım Eşyalarının Ticari Meta Olarak Turistlere Satılmasını Eleştiren Bir Çizim

Resim 5'teki çizimde arkeologlar, tarihi bir alanda inceleme yapmaktadırlar. Çizimde düz bir alandaki tarihi kalıntılar ve bu kalıntıların hemen yanındaki küçük bir tepe resmedilmiştir. Arkeologlar, tepenin, insan yapımı yapay bir oluşum izlenimi vermesi ve arkeoloji bilgisi/tecrübesi doğrultusunda tarihi bir höyük olabileceği yönünde güçlü bir öngöründe bulunmaktadırlar. Çizimdeki köylü karakterlerden biri, bu tepenin, halk arasında "Cinli Tepe" olarak bilindiğini endişeli bir ifadeyle dile getirmekte ve arkeologların tepeye gitmemelerini salık vermektedir. Arkeolog karakteri ise, bu tepenin, höyük olduğunun anlaşılması sonrasında turizme açılacağı ve turist akınına uğrayacağı öngörüsünde bulunmaktadır. Bu durumun da bölge insanının bakış açısını değiştirerek, oluşacağı öngörülen turistik potansiyeli, ticari metalaştırmaya tahvil edeceğini ifade etmektedir. Arkeoloğun bu sözleri, endişeli söylemlerde bulunan köylü karakterinin yanında yer alan diğer köylü karakterinin ilgisini çekmekte ve adeta gözlerinin içinin parlamasına neden olmaktadır. Arkeolog ile köylü arasında geçen diyalog aşağıda aktarılmıştır (İçoğlu, 1997: 23):

KÖYLÜ KARAKTER: AĞAM ORAYA CİNLİ DEPE DERLER... ABOULV GETMEN, GERİ DÖNÜN!..

ARKEOLOG KARAKTERİ: CİNLİ TEPEYİMİŞ!.. BU HÖYÜK ORTAYA ÇIKIP DA TURİSTLER GELMEYE BAŞLADIĞINDA GÖRÜCEM BEN SİZİN BU SAFLIĞINIZI!.. ASIL CİN SİZ OLACAĞINIZ O ZAMAN... TAA TEPENİN BAŞINDA TURKISH LOKUM TEZGAHINI KURMAZSANIZ, ARKEOLOJİ DİPLOMAMI YERİM!..

Resim 5: Tarih Turizmi Potansiyelinin Bölge İnsanı Tarafından Henüz Bilinmeyen Bir Beldenin Müstakbel Bir Gelecekte Turizme Açılmasının, Turizmin Metaştırılması Sonucunu Doğurabileceğini Anlatan Bir Çizim

İçoğlu'nun başka bir karesinde betimlediği erkek karikatür karakteri, yanındaki arkadaşına olayın geçmekte olduğu turistik beldeyi tanıtmaktadır. Erkek karakter, mağrur bir ifadeyle, arkadaşına, inşa etmiş olduğu apartman sitesini anlatmaktadır. Aynı anda, köylü tezgâhındaki meyve-sebze ürünlerinin satıcısı olan köylü karakteri ile de konuşmakta ve satıcının ürünlerine ilişkin yorum yapmaktadır (İçoğlu, 2000: 40):

ERKEK KARAKTERİ: BAK ŞU ARAZİYİ ÇOK UCUZA KAPATTIM... HEMEN DİKTİM SİTEYİ, EPEY Bİ PARA YAPTIM BU İŞTEN... HAA KAZIM ABİ GELMİŞKEN ZEYTİN AL, YAĞ AL ABİ,,, BU YÖRENİN ÇOK GÜZEL SIZMA YAĞI VARDIR... NEE?! BEŞYÜZ BİN OLUR MU İNSAF YAA... ZEYTİNİN YERİ BURASI YA!.

Satıcı köylü, bu sözlere şu şekilde karşılık vermektedir:

KÖYLÜ KARAKTERİ: Bİ DENE ZEYTİN AĞACI BIRAHTINIZ MI Kİ?. KESÜP DİKTÜNÜZ SİTEYÜ, DİKTİNİZ OTİLİ... HEÇ DEEL AĞAÇLARIN DİBİNDE ÇADUR DURİZMİ YAPAYDINIZ DA ŞİNCİ HEP BİRDEN UCUZA YİRDİK ZEYTÜNÜ... VERECENİZ A BURDAN GAZANDIĞINIZ PARANUN HEPSİNİ ZEYTÜNE YAĞA, ÜZÜME VERECENİZ... BÖYLECE HESAP DENK OLACAK EMME ORTADA AĞAÇ, GUŞ KALMAYACAK...

Resim 6: Doğa Turizmi Nedeniyle Çarpık Yapılaşma Yaşanan Turistik Bir Beldede Yaşanan Olumsuzlukları Anlatan Bir Çizim

İçoğlu'nun, turizmin metalaştırılmasına yönelik olarak yapmış olduğu çizim ve anlatımların sayısının çok fazla olmasından dolayı, bütün bu yazıların ve çizim karelerinin, yukarıda sıralanan betimsel anlatımlara benzer şekilde aktarılabilmesini olanaksız kılmaktadır. Zaten, söz konusu yazılı anlatımlar ve çizimlerin teker teker aktarılması, mikroanalitik bir çalışma olan bu makalenin amacını ve hacmini aşmaktadır. Dolayısıyla, İçoğlu'nun kitaplarındaki turizmin metalaştırılması temasının detaylandırılması, ancak ve ancak Tablo 1 ve Tablo 2'deki gibi bir aktarım ile mümkün olabilmektedir.

Tablo 1, İçoğlu tarafından kaleme alınarak yayınlanan bütün kitaplarındaki çizim ve anlatımların içerik incelemesi sonucunda oluşturulmuştur. Bu tabloda, İçoğlu'nun turizmin metalaştırılması kapsamında kaleme almış olduğu çizim ve anlatımlarının ayrıntılı bir dökümü ortaya konulmuştur.

Tablo 1: Turizmin Metalaştırılmasına İlişkin Olumsuz Çizim ve Anlatımların, İçoğlu'nun Kitaplarındaki Dağılımı

Turizmin Metalaştırılmasına İlişkin Olumsuz Çizim ve Anlatımlar	İçoğlu'nun Kitapları ve Kitaplarındaki Sayfa Numaraları
Tarih turizmi (tarihi alanların tahribi/kirletilmesi: çarpık yapılaşma, otel yapımı, müteahhit faaliyetleri, aşırı göç vb.)	İçoğlu, 1997: 3; 6; 12; 14; 22; 23; 29; 31; 36; 37; 38; 41; 42; 45; 54; 78; 85; 88; 89; 96; 105; 106; 112; 121; 125; 129; 133; 156; 160; 172; 179; 181; 184; 186, İçoğlu, 1999: 30-32; 66; 116; 118, İçoğlu, 2000: 1; 9; 28; 34; 46; 53; 63; 65; 66; 70; 73; 77, İçoğlu, 2003: 43, İçoğlu, 2008: 34, İçoğlu, 2013: 23
Doğa turizmi (sahil, dağ, yayla, kamp vb. doğal alanların	İçoğlu, 1997: 7;13; 19; 27; 30; 36; 38; 42; 52; 59; 83; 87; 95; 104; 110; 135; 145; 171; 174; 176, İçoğlu,

tahribi/kirletilmesi/yapılaştırılması)	1999: 8; 78; 97, İçoğlu, 2000: 8; 26; 40; 46; 48; 67; 71; 78, İçoğlu, 2008: 59, İçoğlu, 2016: 16; 28; 65; 68
Kültür Turizmi	İçoğlu, 1997: 94; 112, İçoğlu, 2000: 3; 32-33; 34; 46; 71; 74
Geleneksel işletmeler (turistik işletmelere dönüştürölme)	İçoğlu, 1997: 12; 30; 49; 54; 65; 131; 156, İçoğlu, 2000: 36
Geleneksel zanaatların/mesleklerin metalaştırılarak turizme konu edilmesi	İçoğlu, 1997: 131; 156, İçoğlu, 2000: 3; 8; 26
Turizmi araşsallaştırma (turistik aktivitelere, karşı cins ile ilişki kurabilmek veya diğer kişisel çıkarları için katılma)	İçoğlu, 1997: 81; 84; 110; 129; 145; 160; 167; 174, İçoğlu, 2000: 8; 36; 46; 49

Tablo 1'de yer verilen çizim ve anlatımlar incelendiğinde, metalaştırılma süreçlerinden olumsuz etkilenen turistik faaliyetlerin farklı biçimlerde ortaya çıkabildiği anlaşılmaktadır. Bazı çizim ve anlatım karelerinde, turistlerin yozlaşmış davranışları sonucunda söz konusu süreçlerin ortaya çıkabildiği ifade edilmektedir. Bazı çizim kareleri ve anlatımlarda ise turistik işletme sahipleri/çalışanları tarafından sergilenen davranışlar bu olumsuzluklara kaynaklık edebilmektedir. Diğer bazı çizim ve anlatımlarda ise turistik belde insanların olumsuz yaklaşımları dolayısıyla istenmeyen olumsuzlukların yaşanabilmekte olduğu betimlenmektedir.

Turizmin Metalaştırılmasını Yadsıyarak Olumlu Vurgulamalar Yapılan Çizim ve Anlatım Örnekleri

İçoğlu, yalnızca Tablo 1'de yer alan ve olumsuz çağrışımlar uyandıran ve turizmin metalaştırılması konusunda çizim ve anlatımlarda bulunmamıştır. İçoğlu, ayrıca söz konusu anlayışın tam aksini yansıtan ve turistik sektör faaliyetlerini her türlü metalaştırıcı yaklaşımlardan münezzehten (uzak/arındırılmış) bir anlayışla kaleme aldığı çizim ve anlatımlarda da bulunmuştur. İçoğlu'nun çizim ve anlatımlarının betimlendiği ve tablo hâline getirildiği aktarımlar aşağıda sıralanmıştır.

İçoğlu, İstanbul'un nostaljik plajları olan Caddebostan, Menekşe ve Florya gibi plajlarının yeniden halka açılarak kullanıma sunulmasını olumlu olarak karşılamış ve bu durumu Gönül Adamı karakterinin yer aldığı iki ayrı karikatür sayfasına konu etmiştir (İçoğlu, 2013: 45; 47).

Resim 7: İstanbul'un Nostaljik Plajlarının Yeniden Halka Açılarak Gerçek Kullanıma Sunulmasını Anlatan Bir Çizim

İçoğlu'nun, kitaplarında yer alan ve turizmin metalaştırılması hususunu yadsıyan ve dolayısıyla da olumlu çağrışımlar uyandıran çizim ve anlatımların detaylı dökümü Tablo 2'de görülmektedir.

Tablo 2: İçoğlu'nun Kitaplarında Turizmin Metalaştırılmasını Yadsıyan Olumlu Yazı ve Çizimlerin Yer Aldığı Anlatımların Dağılımı

Turizmin Metalaştırılmasını Yadsıyan Olumlu Çizim ve Anlatımlar	İçoğlu'nun Kitapları ve Kitaplarındaki Sayfa Numaraları
Tarih turizmi	İçoğlu, 1997: 126, İçoğlu, 1999: 20-21; 56, İçoğlu, 2000: 31; 80, İçoğlu, 2008: 44
Doğa turizmi	İçoğlu, 2001: 24, İçoğlu, 2003: 5, İçoğlu, 2008: 16-17, İçoğlu, 2013: 45; 47
Kültür turizmi	İçoğlu, 1999: 110-113; 114; 115; 119-120; 123; 124; 127, İçoğlu, 2000: 31; 75, İçoğlu, 2008: 45; 49

Tablo 2, İçoğlu tarafından resmedilen karikatürler içinde turizmin metalaştırılmasını tümüyle yadsıyan ve bu yönüyle de olumlu çağrışımları beraberinde getiren çizimlerin ayrıntılı dökümünü okuyucunun dikkatine sunmaktadır. Bu tablodaki çizim ve anlatımlar incelendiğinde, metalaşma süreçleri ile uzlaşmaz bir anlayışı temsil eden olumlu yaklaşımların işlenmekte olduğu görülmektedir. Tablo 2; gerek turistlerin, gerek turizm beldesinde yaşayan bireylerin ve gerekse turizm işletmesi işletmecilerinin bilinçli yaklaşımları sayesinde olumlu örneklerin de söz konusu olabileceği gerçeğini benliklere işlemektedir. Tablo 2'nin en dikkat çekici özelliği, Tablo 1'deki olumsuz örnekler ile kıyaslandığında sayısal üstünlük bakımından oldukça geri kalmakta olmasından ileri gelmektedir (Tablo 1'de 122 adet olumlu örnek karikatürize edilmişken, Tablo 2'de 22 adet olumlu örnek karikatürize edilmiştir). Rakamlara da net bir şekilde yansıyan bu farklılığı sadece çizerin kötümser bakış açısı ile izah edebilmek mümkün gözükmemektedir.

Çizimlerinin çoğunluğunu, dış dűnyadaki gözlemlerine dayandıran İçoğlu, olumlu çizim ve anlatımlar yapma konusunda iyimser bir yaklaşıma sahip olmakla birlikte, gerçeği olmaktan da uzaklaşmamayı tercih ederek mevcut fotoğrafı resmetmek konusunda turizm ile ilgili tüm paydaşlara anlamlı katkılar sağlayan bir bakış açısı sağlamaktadır.

Sonuç ve Tartışma

Bu makalenin konusu kapsamında değerlendirildiğinde, Tűrkiye turizm sektörünün metalaşma/metalaştırılma sürecinin, Porter'ın (2003: 52) ifadesiyle küreselleşme ile küyerelleşme arasında sıkışıp kalmakta olduğunu (stuck in the middle) ifade edebilmek mümkün olmaktadır. Çünkü makalenin anlatımlardan da anlaşılmakta olduğu üzere Tűrkiye turizm sektörü, ne tam olarak küreselleşmenin nimetlerinden tümüyle yararlanarak bunu olumlu birtakım kazanımlara tahvil edebilmiş, ne de kendine özgü yerel değerlerini tam anlamıyla korumak suretiyle, yerelliği ön plana çıkararak bu yönünü olumlu kazanımlara dönüştürebilmiştir. Bu durum ise Tűrkiye turizm sektörünün, Porter'ın tabiriyle küreselleşme-yerelleşme sarmalında aralarda bir yerde kendisine bir yer edinebildiğini ve durumsal bir görünüm sergilemekte olduğuna işaret etmektedir.

Bireyi ve toplumu rahatsız ederek kalıcı zararlara yol açan turizmin metalaştırılması gibi olumsuz süreçler, özellikle sanat çevrelerinde çeşitli biçimlerde yankı bulmuştur. Tarihe, çevreye, kültüre ve turizme duyarlı bir sanatçı olarak İçoğlu, söz konusu metalaştırılma sürecine eleştirel bir tavır takınarak ve bunu yazılı/görsel anlatımlarına yansıtarak toplumsal bilinç düzeyinin artırılmasına katkıda bulunmayı amaçlamıştır. Turizm konusunu hassasiyetle ele alan İçoğlu'nun eserlerini incelemeye değer kılan husus, anlatımlarına konu ettiği temaların belirgin bir şekilde tahlil edilebilir olmasından ileri gelmektedir. İçoğlu'nun eserleri incelendiğinde turizmin metalaştırılması sorunsalına olumlu/olumsuz yüzlerce anlatım ve çizimi aracılığıyla dikkat çekmek suretiyle bireylerin ve toplumun bu alandaki duyarlılığını artırma çabasına giriştiği görűlmektedir.

Mizah tarzları, uyumlu ve uyumsuz olarak başlıca iki kategoriye ayrılmaktadır. Uyumlu mizah tarzı, bireyin kendini geliştirici ve katılımcı yönlerine katkıda bulunmakta, uyumsuz mizah tarzı ise yıkıcı ve saldırgan bir anlayışı beslemektedir (Kara, 2014: 701). Söz konusu nitelikler bakımından değerlendirildiğinde uyumlu mizah tarzına sahip olan İçoğlu'nun çizim ve anlatımları, turizmin metalaştırılması konusunda hem mizah alanına hem de turizm yazınına anlamlı katkılar sağlamaktadır. İçoğlu'nun eserleri, özellikle de *Firavunun Laneti* başlıklı kitapları genel anlamda turizmin metalaştırılması temasını işlemektedir. Bu makale kapsamında yapılan betimsel anlatımlar, İçoğlu'nun yüzlerce karede ele aldığı konular içinden sečilmiř olan sınırlı sayıdaki örneği teşkil etmektedir. İçoğlu'nun çizimlerinin çok sayıda olması, onları belirli alt başlıklar altında kategorize etmeyi gerekli kılmaktadır. Bu makalede, turizmin çeşitli alt alanlarındaki metalaşma süreçlerinin eleştirildiği çizimlerin ayrıntılı bir dökümü gözler önüne serilmiştir.

İçoğlu'nun eserleri özellikle 1980 ve 1990'lı yıllarda Türkiye'nin turizm açısından dönüşüm (bu süreç içinde yaşanan kötü örnekler, gelişim veya ilerleme ifadelerini kullanmayı mümkün kılmamaktadır) gerçekleştirmiş olan beldelerinde karşılaşılan ve çoğunlukla çizerin çizimlerine olumsuz olarak yansıyan hususları ele almaktadır. Bu durum, benzer türden olumsuzlukların gelecekte, doğa turizmi alanında gelişme adayı olan Doğu Karadeniz bölgesinde de yaşanabileceği kanaatini kuvvetlendirmektedir. İçoğlu, eserlerinde başta turizm olmak üzere çevre bilinci gibi konularda toplumsal mesajlar içeren anlatımlarını ön plana çıkarmıştır. İçoğlu'nun ön plana çıkarma girişiminde bulunduğu bu anlatımlarda işlenen ve turizmin sürdürülebilirliği konusunda katkı sağlayabilecek temaların, daha geniş bir biçimde ele alındığı ileri çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Kaynakça

- Akoğlan Kozak, Meryem, Evren, Savaş ve Çakır Onur, 2013. "Tarihsel Süreç İçinde Turizm Paradigması", *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*, C:24, S: 1, ss. 7-22.
- Appadurai, A. (2008). *Küçük sayılardan korkmak öfkenin coğrafyası üzerine bir deneme*. Çev. Ferit Burak Aydar. Timsah Kitap: İstanbul.
- Aytaç, Serpil 2000, İş Psikolojisi, M.E.B. Yayınları, Ankara, 30-32.
- Bauman, Z. (2016). *Küreselleşme*. Çev. Abdullah Yılmaz. Ayrıntı Yayınları: İstanbul.
- Bauman, Z. (2000). *Turistler ve Aylaklar: Postmodernliğin Kahramanları ve Kurbanları*. Çev. İsmail Türkmen, Postmodernlik ve Hoşnutsuzlukları. Ayrıntı Yayınları: İstanbul, 116-133.
- Bodur, H. Ezber 2004, Küreselleşmenin Dini Alandaki Etkisi ve Ulus-Devlet, KSÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi, C: 4, ss. 9-26
- Bottomore, Tom B., 1990, Seçkinler ve Toplum, Çev. Erol Mutlu, Gündoğan Yayınları, Ankara.
- Cebeci, İpek 2011, Küreselleşme Yaklaşımları Kapsamında Küreselleşme Sürecinin Tarihsel Değerlendirmesi, Sosyoloji Konferansları Dergisi, Mustafa Erkal Özel Sayısı, Sayı 43, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Çakmak, Muhammet Nurullah ve Çelik, Veli Onur 2017, "Yerel-Küresel Diyalektiğinde Küresel Futbol Kültürü", Uluslararası Balkan Spor Bilimleri Kongresi, 21-23 Mayıs, Bursa, ss. 420.
- İçoğlu, Güneri, 1997, Firavunun Laneti, Lemay Yayınları, İstanbul.
- İçoğlu, Güneri, 1999, Dumur Detayları, Lemay Yayınları, İstanbul.
- İçoğlu, Güneri, 2000, Firavunun Laneti İkinci, Lemay Yayınları, İstanbul.
- İçoğlu, Güneri, 2001, Gönül Adamı 2, Lemay Yayınları, İstanbul.
- İçoğlu, Güneri, 2003, Dumur Detayları 2, Lemay Yayınları, İstanbul.
- İçoğlu, Güneri, 2008, Gönül Adamı 3, Lemay Yayınları, İstanbul.
- İçoğlu, Güneri, 2013, Gönül Adamı 4, Lemay Yayınları, İstanbul.
- İçoğlu, Güneri, 2016, Gönül Adamı 5, Lemay Yayınları, İstanbul.
- İdris Şah, 1997, Sufi Seçme Mesel ve Düşünceler, Der. Mustafa Yılmaz, Ayrıntı Yayınları, Ankara.

- Kara, Hakan, 2014, Yöneticilerin Mizah Tarzlarının Uygulamadaki Durumunun Kuramsal ve Uygulamalı Olarak Açıklanması, Tarih Okulu Dergisi, 7 (17), ss. 701-724.
- Keskin, Uğur, 2012, Yönetim Felsefesi, Değişim Yayınları, İstanbul.
- Keskin, Uğur, 2016, "Küreselleşme Karşıtı Yaklaşımların Felsefi Temelinin Yönetim Bilimleri Açısından İncelenmesi", Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C: 16, S: 3, ss. 153-164.
- Koparal, Celil, 2014, "Uluslararası İşletmeciliğe Giriş", Uluslararası İşletmecilik (Ed. İnan Özalp), Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Keskin, Uğur, 2017, "Güneri İçoğlu'nun Çizim ve Anlatımlarının Sürdürülebilirlik ve Yeşil Tüketim Açısından İncelenmesi", İşletmecilik Platformu (Ed. Hakan Kara), Merdiven Yayın, Ankara.
- Kınalızade Ali Efendi, 2011, Ruhun Üç Kuvveti, Hayat Yayınları, İstanbul.
- Kırlar Can, Burçin, Ertaş, Mehmet, Yeşilyurt Hülya, Günlü Küçükaltan, Ebru, 2017, Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi, "The Reletionship Between Tourism And Commodification: A Conceptual Approach", C. 18, S. 2, ss. 265-282
- Lafargue, Paul, (2009). Tembellik Hakkı, Çeviri: Hasan İlhan, Alter Yayınları, Ankara.
- Memiş, Şefik ve Yarış İbrahim, 2010, İstanbul'un 100 Karikatüristi, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Yayınları, İstanbul.
- Özer, Atıla 2007 Karikatür Yazıları, Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 1733, Eskişehir.
- Porter, Michael E. 2003, Rekabet Stratejisi, Çev. Gülen Ulubilgen, Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- Roney, Sevgin Akış, 2002, "Fordizden Post Fordizme Geçiş Sürecinin Turizme Yansımaları: Kitle Turizmi ve Alternatif Turizm", Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 13 (1), ss. 9-14.
- Sel, Zehra Gökçe, Lale Sancaktar, Ceyda ve Aktaş, Gürhan 2016, "Karikatüristler Gözüyle Deniz Turizmi: Turizm Karikatürlerinin Göstergibilim Yaklaşımı ile İncelenmesi", Dokuz Eylül Üniversitesi Denizcilik Fakültesi Dergisi, UDTS 2016 Özel Sayı, ss. :65-87.
- Tören, Emrullah 2012, Ata Toprağı Ziyaretlerinin Turizm Kapsamında Değerlendirilmesi, VI. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi, 12-15 Nisan 2012, Antalya, ss. 550-566.
- Yüksek, Gökçe 2012, Turizm Ulaştırması, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir.

